

КОРХОНА МОЛИЯВИЙ РЕСУРСЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА БОШҚАРИШ

Ибрагимов Сирожиддин Баходирович

мустақил тадқиқотчи

Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги

Давлат бошқаруви академияси

E-mail: sirojiddinbakhadirovich@mail.ru

ORCID: 0009-0006-3354-0339

Аннотация

Мақолада Ўзбекистон Республикасида олиб борилаётган кенг кўламли ислохотлар доирасида реал секторда фаолият кўрсатаётган хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий ресурсларини шакллантириш ва улардан самарали фойдаланиш амалиётини бошқаришнинг концептуал асослари ва иқтисодий самарадорлиги мезонлари тадқиқ этилган. Мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланиш истиқболларида корхона молиявий ресурсларини шакллантиришнинг концептуал асослари масалалари кўриб чиқилган. Ўзбекистон Республикаси молия тизимида корхоналар молиявий ресурсларини шакллантириш ва самарали фойдаланиш механизмини такомиллаштириш имкониятлари тадқиқ этилган ҳамда тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: корхона, иқтисодиётнинг реал сектори, молиявий ресурслар, молиявий ресурсларни шакллантириш, бошқариш ва тизимлаштириш, молиявий назорат, режалаштириш, жойлаштириш, пул оқими, молиявий рисклар, рискларни суғурталаш.

ФОРМИРОВАНИЕ И УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВЫМИ РЕСУРСАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Ибрагимов Сирожиддин Баходирович

независимый исследователь

Академия государственного

управления при Президенте

Республики Узбекистан

E-mail: sirojiddinbakhadirovich@mail.ru

ORCID: 0009-0006-3354-0339

Аннотация

В статье рассматриваются концептуальные основы и критерии экономической эффективности управления практикой формирования и эффективного использования финансовых ресурсов хозяйствующих субъектов, осуществляющих деятельность в реальном секторе в рамках масштабных реформ, проводимых в Республике Узбекистан. Рассмотрены вопросы концептуальной основы формирования финансовых ресурсов компании в перспективах социально-экономического развития страны. Изучены возможности совершенствования механизма формирования и эффективного использования финансовых ресурсов предприятий финансовой системы Республики Узбекистан и разработаны рекомендации.

Ключевые слова: предприятие, реальный сектор экономики, финансовые ресурсы, формирование, управление и систематизация финансовых ресурсов, финансовый контроль, планирование, размещение, движение денежных средств, финансовые риски, страхование рисков.

FORMATION AND MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE

Ibragimov Sirojiddin Baxodirovich

*Independent researcher at the
Academy of Public Administration
under the leadership of the president
of the republic Uzbekistan*

*E-mail: sirojiddinbakhadirovich@mail.ru
ORCID: 0009-0006-3354-0339*

Abstract

The article examines the conceptual basis and criteria of economic efficiency of managing the practice of forming and effectively using financial resources of economic entities operating in the real sector within the framework of large-scale reforms being carried out in the Republic of Uzbekistan. The issues of the conceptual foundations of the formation of the company's financial resources were considered in the perspectives of the country's socio-economic development. Possibilities of improving the mechanism of formation and efficient use of financial resources of enterprises in the financial system of the Republic of Uzbekistan were studied and recommendations were developed.

Keywords: enterprise, real sector of the economy, financial resources, formation, management and systematization of financial resources, financial

control, planning, placement, cash flow, financial risks, risk insurance.

Кириш

Маълумки, ҳар қандай хўжалик юритувчи субъект рақобатбардошлигига унинг молиявий ресурслари ҳаракатини самарали бошқариш орқали эришилади. Молиявий ресурсларнинг шаклланиши ва ишлатилиши механизми уларнинг моҳиятини тушуниб олишни, амалиётда молиявий менежмент услублари ва кўрсатмаларидан, шу жумладан молиявий таҳлил, таҳминлар тузиш ва режалаштириш каби воситалардан фойдаланишни талаб этади.

«2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси» [1] да муҳим устувор йўналиш сифатида «реал сектор корхоналаримолиявий ресурсларини шакллантириш ва бошқаришнинг самарали усул ва воситаларини такомиллаштириш сиёсатини давом эттириш, корпоратив молиявий бошқарувни такомиллаштириш ва тегишли рағбатлантирувчи дастак ва чораларни кенгайтириш» қайд этилган. Мазкур вазифалар “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг Тараққиёт стратегияси” [2] да ҳам янада қатъий ва кенг қамровли тарзда қўйилди. Бу масалаларни ҳал қилиш республикамизда реал сектор корхоналарининг молиявий имкониятларини ошириш, улар молиясини самарали бошқариш асосида корпоратив молиявий менежмент амалиётини такомиллаштиришни тақозо этади.

Молиявий менежмент тамойилларини ҳисобга олган ҳолда корхоналар молиясини ташкил этиш ва бошқаришнинг долзарблиги ҳозирги шароитда қуйидагилар, яъни кичик бизнес корхоналарида ресурслар ва капиталнинг мутаносиб ҳаракатига молиявий таъсир этиш ягона тизимини яратишнинг зарурлиги; корхона пул айланмасини бошқариш ва молиялаштириш мақсадли фондлари шаклланиши жараёнига янги, бозор қонунчилигининг татбиқ этилиши; корхонада ишчан фаоллиқ иқтисодий ўсиш ва капитал жамғарилиши сифатларининг рағбатлантирилиши орқали аниқланади.

Молиявий менежмент нафақат пул маблағлари айланишини нормаллаштириш ва тиклаш муаммосини, балки бозор шароитида ўз-ўзини молиялаштириш тамойили амал қилишини таъминлаш масаласини ҳам ҳал этишга қаратилган. Буларнинг ҳаммаси реал сектор корхоналарида молиявий менежмент муаммоларини тадқиқ этишнинг зарурлигини белгилайди. Бунда биз молиявий соҳадаги ўзгаришларнинг яхлитлиги ва ўзаро боғлиқлигини,

уларнинг умумий ва мақсадли йўналишини, реал сектор корхоналари истиқболлари учун молиявий менежментнинг аҳамиятини, иқтисодийнинг эркинлашуви шароитида Ўзбекистон Республикаси хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда уни такомиллаштириш йўналишларини илмий асослашни муҳим мақсад қилиб қўйдик.

Умуман, реал сектор корхоналарида молиявий ресурсларни шакллантириш ва бошқаришни ташкил этишни илмий асослаш муаммоси ҳозирги кунда энг долзарб масалалардандир. Айнан мана шунинг учун, реал сектор корхоналарида молиявий менежментни ташкил этиш ва такомиллаштириш масаласи чуқур англашни ва тадқиқ қилишни талаб этади.

Адабиётлар таҳлили

Реал сектор корхоналарининг молиявий ресурсларини шакллантириш ва бошқаришнинг айрим жиҳатлари хорижий олимлардан Дж.К.Ван Хорн, Дж.М. Вахович, С. Парамасиван, Ю. Бригхем, В.В. Ковалева, М.Г. Лапуста, Л.Г. Скамай, А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, А.М. Ковалев, И.А. Бланк, Я.М. Миркин, Б.Б. Рубцовларнинг илмий ишларида тадқиқ қилинган [3].

Махаллий иқтисодчи-олимлардан Б.Э. Тошмуродова, Ш.Ш. Шоҳаъзамий, И.Л. Бутиков, М.Б. Хамидуллин, С.Э. Элмирзаев, Ж.Ж. Қурбонов, А.А. Шомировларнинг ишларида реал сектор корхоналари таркибида акциядорлик жамиятлари молиявий ресурсларини бошқариш масалалари ва бугунги кунда ушбу соҳада юзага келаётган муаммолар ҳақида атрофлича сўз юритилган [3].

Корхоналар молиявий ресурсларини фақат қиймат категорияси сифатида тушуниш самарали тадбиркорлик фаолияти учун уларнинг аҳамиятини тўла акс эттирмайди. Шунга кўра, корхоналар молиявий ресурслари мазмунини уларнинг ўз мажбуриятлари бўйича вақтида ҳисоб-китоб қилишларига ҳамда такрор ишлаб чиқаришни ташкил этишга имкон берувчи пул маблағларининг йиғиндиси сифатида тушуниш мумкин.

Бу ўринда И.Т. Балабановнинг "хўжалик юритувчи субъект молиявий ресурсларини унинг ихтиёрида мавжуд бўлган пул маблағлари ташкил этади" [4] деган фикрига қўшилиш мумкин. Молиявий ресурслар моҳиятини шундай талқин этишнинг яна бир ёрқин мисолини Э.А. Козловская бошлиқ муаллифлар фикрида кўриш мумкин: "корхонанинг молиявий ресурслари – унинг ихтиёрида бўлган ва турли молиявий мажбуриятларни бажариш, кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш бўйича ва ходимларни иқтисодий рағбатлантириш бўйича ҳаражатларни амалга

оширишга қаратилган пул даромадлари ва тушумларидир" [5]. Бироқ, шунга алоҳида эътибор бериш лозимки, ривожланган бозор иқтисодиёти мамлакатларида "пул маблағлари" тушунчаси остида корхонанинг бевосита унинг кассаси ва банкдаги ҳисоб рақамларидаги пул маблағлари ҳамда қимматли қоғозларда ифодаланувчи қисқа муддатли юқори ликвидли сармоялар сифатидаги пул эквивалентлари тушунилади.

Таҳлил ва натижалар

Молиявий ресурсларнинг шаклланиши корхонанинг ўз ва унга тенглаштирилган маблағлари ҳисобига, молия бозорида ресурсларни жалб этиш ҳисобига ва молия-банк тизимидан қайта тақсимлаш тартибидаги маблағларнинг тушиши ҳисобига амалга оширилади [6].

Молиявий ресурсларнинг дастлабки шаклланиши корхона таъсисчилар томонидан унинг низом жамғармаси ташкил этилаётган вақтга тўғри келади.

Корхона низом жамғармасининг ташкил топиш манбаига хўжалик юритишнинг ташкилий-ҳуқуқий шаклларига кўра қуйидагилар киради: шахсий (оилавий) жамғармалар (хусусий корхона учун); ҳиссадорлик капитали; ширкатлар ёки масъулияти чекланган жамиятлар аъзоларининг пай бадаллари; бюджет маблағлари; узоқ муддатли кредит.

Корхонанинг низом жамғармаси корхона бошланғич активларининг (асосий фондлар ва оборот маблағлари) шаклланишига қандай маблағлар ишлатилишини ва ишлаб чиқаришга сармоялар жалб қилинишини кўрсатади.

Молиявий ресурсларнинг асосий қисми, айниқса, янги ташкил этилаётган корхонада молия бозоридан жалб қилиниши мумкин.

Молия бозоридан маблағларнинг жалб қилиниш шаклларига корхона чиқарган акциялар, облигациялар, векселлар ва қимматли қоғозларнинг бошқа турларини сотиш киради.

Фаолият кўрсатаётган корхонада молиявий ресурслар такрор ишлаб чиқариш жараёнида ташкил топади ва маҳсулот сотишдан келган тушум ёки тақсимот жараёнида пул даромадлари ва жамғармалари шаклини оладиган сотишдан олинган даромад сифатида майдонга чиқади.

Молиявий ресурслар кўпроқ асосий ва асосий бўлмаган фаолият турларидан олинган фойда ҳисобига ҳамда амортизация ажратмалари ҳисобига шаклланади.

Молиявий ресурсларнинг таркибий элементлари бошқариш билан

чекланмай, у молиявий режалаштириш ва молиявий назоратни ҳам ўзида акс эттиради. Шунинг учун, режалаштириш орқали акциядорлик жамиятлари ресурсларни бошқаришнинг назорат қилиш йўллари аниқ тавсиф қилиш ва унинг назарий қирраларини асослаб бериш муҳим ҳисобланади. Ушбу режалаштиришда корхоналар аввало мақсадни тўғри белгилаб олиш баробарида унга эришиш йўллари, ресурсларни жалб этиш, уларни тақсимлаш усуллари орқали жойлантириш билан боғлиқ вазифаларни амалга ошириш, вақти ва ундан кутиладиган молиявий натижалар аниқ белгилаб берилади.

Реал сектор корхоналари ичида асосий масштабга эга давлат корхоналарини трансформация қилишни жадаллаштириш, хусусийлаштириш, шунингдек иқтисодиётда давлат иштирокини қисқартириш таркибий тузилмаларни қайта ташкил этишнинг устувор йўналишлари ҳисобланади.

Бу борада 2021-2025 йилларда давлат иштирокидаги корхоналарни бошқариш ва ислоҳ қилиш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили»да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида»ги 2021 йил 3 февралдаги ПФ-6155-сон ҳамда «Давлат иштирокидаги корхоналарни ислоҳ қилишни жадаллаштириш ҳамда давлат активларини хусусийлаштиришга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги 2020 йил 27 октябрдаги ПФ-6096-сон Фармонлари ижросини таъминлаш, шунингдек, устав капиталида давлат улуши 50 фоиз ва ундан ортиқ бўлган хўжалик жамиятлари ва давлат унитар корхоналари фаолиятининг самарадорлигини янада ошириш, иқтисодиётда давлат иштирокини асосланган даражагача қисқартириш ва инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарори қабул қилинди. Унга кўра:

-2021-2025 йилларда давлат иштирокидаги корхоналарни бошқариш ва ислоҳ қилиш стратегиясини 2021-2022 йилларда амалга ошириш бўйича «йўл харитаси»ни тузиш;

-2021-2025 йилларда давлат иштирокидаги корхоналарни бошқариш ва ислоҳ қилиш стратегиясини амалга ошириш бўйича мақсадли кўрсаткичларни белгилаш;

-давлат мулкни бошқариш ва хусусийлаштириш тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатларини оптималлаштириш, тизимлаштириш ва

бирхиллаштириш орқали тўғридан-тўғри амал қиладиган қонунларга жамлашни назарда тутувчи қонунчилик ҳужжатларини янада такомиллаштириш;

-устав капиталида давлат улуши 50 фоиз ва ундан ортиқ бўлган хўжалик жамиятлари ва давлат унитар корхоналарининг (кейинги ўринларда - давлат иштирокидаги корхоналар) етарли даражада асослантирмасдан ташкил этилишига, шунингдек, тегишли тармоқ ва соҳалардаги бошқа корхоналарга нисбатан эксклюзив имтиёз ва афзалликларга эга бўлишига йўл қўймаслик;

-хусусий сектор муваффақиятли фаолият кўрсатаётган ва рақобат ривожланган соҳаларда давлат иштирокини чеклаш, «сот ёки тушунтир» тамойилини амалиётга кенг жорий этиш;

-давлат иштирокидаги корхоналарнинг бозор шароитларига тўлиқ ўтишини таъминлаш, уларнинг фаолиятига корпоратив бошқарувнинг замонавий услубларини тўлақонли татбиқ этиш;

-ижро этувчи орган фаолиятини самарадорликнинг муҳим кўрсаткичлари асосида, кузатув кенгаши фаолиятини эса корпоратив бошқарув тамойилларининг жорий этилиши даражасига қараб баҳолашга ўтиш;

-давлат иштирокидаги корхоналар фаолияти тўғрисидаги ахборотларни ошқор этиш, корхоналарни бошқаришда шаффофлик ва маълумотларнинг ошқор этилишини таъминлаш;

-илғор хорижий тажриба ва хорижий таълим муассасалари билан корпоратив бошқарув ҳамда капитал бозори соҳасида ҳамкорлик асосида аҳолининг молиявий саводхонлигини ошириш каби устувор вазифалар белгиланган.

2025 йилга қадар босқичма-босқич давлат корхоналари сонининг 75%и қисқартирилади. Реал секторда давлатнинг иштироки ҳозирда 55%ни ташкил этади. Масалан, Жанубий Кореяда ушбу кўрсаткич 22%ни, Германияда 18%ни, АҚШда 11%ни ва Японияда 5%ни ташкил этади.

Мустақиллик йилларида 33,0 мингдан зиёд давлат корхоналари ва объектлари хусусийлаштирилди. Бугунги кунда республикамизда 2 692 та давлат иштирокидаги тижорат ташкилотлари, шундан 1 133 та давлат унитар корхонаси, 1 124 та масъулияти чекланган жамият ва 241 та акциядорлик жамияти иқтисодиётнинг турли соҳаларида фаолият кўрсатади. Республикадаги мавжуд 599 та акциядорлик жамиятларидан 42 фоизида давлат улуши бўлиб, жами акцияларнинг 84 фоизи давлатга тегишли,

аҳолининг атиги 2 фоизидан ортиғи акцияларга эғалик қилади¹.

Корхонанинг молиявий ресурслари – корхона ихтиёридаги пул маблағлари бўлиб, улар жорий ҳаражатлар ва ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун хизмат қилувчи корхона ихтиёридаги пулга тенглаштириладиган даромадлар ва тушумлардир. Корхонанинг молиявий ресурсларининг моҳияти шундан иборатки, улар нафақат корхонанинг иқтисодий ривожлантиришга, балки корхонада ишлайдиган ишчиларнинг иқтисодий аҳволи ва социал барқарорлигини таъминлаш учун ҳам ишлатилади. Ҳақиқатдан ҳам молиявий ресурсларни миллий иқтисодиётнинг барча тармоқларининг жадал суръатлар билан ривожлантиришдаги ўрни ва аҳамияти жуда улкан ҳисобланади, чунки ҳозирги шароитда хомашё ресурсларини тақчиллиги ва нархи мунтазам ошиб бораётганлиги молиявий ресурслардан оқилона фойдаланиш корхоналар олдига жуда катта маъсулятли талабларни қўйилишига сабаб бўлмокда. Бу талаблар эса корхонага нодир ва тикланмайдиган ресурсларимизга нисбатан хўжасизларча муносабатда бўлиш ҳуқуқини бермайди, чунки корхона ўзидаги мавжуд молиявий ресурслардан фойдаланиб, табиат инъом этган табиий ресурсларни қайта ишлаб, инсонларнинг эҳтиёжига мослаб ишлаб чиқарилган товар маҳсулотини истеъмол қилиш учун бозорга чиқаради, бозорда улар мавжуд шакллантирилган нархларда айрибошланади. Шу асосда корхона ўзининг фаолиятини янада қайта жонлантиради, бу эса қилинган ҳаражат ва топилган даромад ўртасидаги фарқ, яъни молиявий ресурслар эвазига амалга оширилади. Шундан ҳам билишимиз мумкинки, жамиятдаги барча иқтисодий муносабатларнинг асоси бўлиб молиявий ресурслар майдонга чиқади.

Молиявий ресурслар иқтисодий йўналтирилиши нуктаи-назаридан қўйидагича, яъни:

- асосий фаолиятни таъминловчи;
- асосий фондларни такрор ишлаб чиқаришни таъминловчи;
- айланма маблағларни шакллантиришини таъминловчи;
- кадрларни тайёрлаш тадбирларни таъминловчи;
- ишчи ҳодимларни моддий рағбатлантиришни таъминловчи;
- ижтимоий-маиший ва бошқа эҳтиёжларни қондиришни таъминловчи;
- молиявий эҳтиёт заҳира сифатида тавсифланади [7].

¹ Ўзбекистон Республикаси Хусусийлаштирилган корхоналарга қўмаклашиш ва ракобатни ривожлантириш давлат қўмитаси маълумотлари

Корхоналарнинг молиявий ресурслари*

*Муаллиф ишланмаси (интернет сайтлари маълумотлари асосида).

Молиявий менежмент корхонанинг молиявий ресурслари ҳаракати ва молиявий муносабатларини бошқариш тизимини, молияни бошқариш мақсадини ишлаб чиқиш ва унга молия механизмининг дастак ва усуллари ёрдамида таъсир этиш жараёнини ифодалайди. Бу жараёнда бошқариш объекти сифатида, биринчидан, хўжалик субъектлари ва уларнинг бўлинмалари ўртасида пул оборотини, қийматнинг доиравий айланишини, молиявий ресурсларнинг ҳаракатини амалга оширишни таъминловчи шароитлар йиғиндиси, иккинчидан эса, молиявий ресурслар ва тадбиркорлик капитал майдонга чиқади. Корхона молиявий ресурслари биринчи ҳолатда бошқарув қуроли сифатида, иккинчи ҳолатда эса бевосита бошқарув объекти сифатида қўлланилади[8].

Хулоса

Корхона молиявий ресурсларини шакллантириш ва улардан фойдаланишнинг назарий ва амалий жиҳатларини ўрганиб чиқиб, бу соҳада уни такомиллаштиришнинг қуйидаги йўллари кўрсатиб ўтиш лозим:

1. Молиявий ресурсларнинг кўзда тутилган даромадлилиги даражасида ундан фойдаланиш билан боғлиқ молиявий рискни минималлаштирилишини таъминлаш. Агар шаклланаётган капиталнинг рентабеллик даражаси олдиндан белгиланган ёки режалаштирилган бўлса, муҳим вазифа бўлиб рентабелликка эришишни таъминлайдиган операцияларнинг молиявий риск даражасини пасайтириш ҳисобланади. Рисклар даражасини бундай минималлаштириш жалб қилинган капитал шакллари диверсификация қилиш, уни шакллантириш манбаларининг таркибини оптималлаштириш, айрим молиявий рисклардан қочиш ва уларни ички ва ташқи суғурталашнинг самарали шакллари орқали таъминланиши мумкин.

2. Корхонанинг ривожланиш жараёнида унинг доимий молиявий мувозанатини таъминлаш. Бундай мувозанат корхона ривожланишининг барча босқичларида юқори даражадаги молиявий барқарорлик ва тўлов қобилияти билан тавсифланади ва капиталнинг оптимал тузилмасини шакллантириш ва унинг юқори ликвидли активлар турларига керакли миқдорда аванслаштириш билан таъминланади. Бундан ташқари, молиявий мувозанатни уни жалб қилиш даврида шаклланган капитал таркибини рационаллаштириш, хусусан, доимий капитал улушини кўпайтириш орқали таъминлаш мумкин.

3. Корхона таъсисчилари томонидан етарли даражадаги корхона молиявий назоратини таъминлаш. Корхонани ривожлантириш жараёнида кейинги капитални шакллантириш босқичида, ўз капиталини ташқи манбалардан жалб қилиш молиявий назоратни йўқотилишига ва корхонани бошқа инвесторлар томонидан ютиб юборилишига олиб келмаслигини назардан қочирмаслик керак.

4. Корхоналарнинг етарлича молиявий мослашувчанлигини таъминлаш. Бу бизнес субъектининг қутилмаганда юқори самарали инвестицион таклифлар ёки иқтисодий ўсишни тезлаштириш учун янги имкониятлар пайдо бўлган тақдирда молиявий капитал учун зарур бўлган қўшимча капитални тезда шакллантириш қобилиятини тавсифлайди. Зарур молиявий мослашувчанлик капитални шакллантириш жараёнида ўз ва қарзга олинган капитал турларнинг нисбати молиявий рисклар даражасини пасайтириш, инвесторлар ва кредиторлар билан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилиш орқали таъминланади.

5. Ўз вақтида капитални қайта инвестициялашни таъминлаш. Ташқи иқтисодий муҳит шароитлари ёки корхона иқтисодий фаолиятининг ички параметрлари ўзгариши туфайли капиталдан фойдаланишнинг бир қатор

йўналишлари ва шакллари унинг рентабеллигини кўзда тутилган даражасини таъминлай олмаслиги мумкин. Шу сабабли капитални, умуман, унинг самарадорлигининг зарур даражасини таъминловчи энг фойдали актив ва операцияларга ўз вақтида қайта инвестициялаш муҳим аҳамият касб этади.

Оқибатда, корхоналарининг молиявий ресурсларини самарали шакллантириш ва улардан фойдаланиш ҳозирги шароитда ишлаб чиқаришни кенгайтиришда, импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқариш лойиҳаларини қўллаб-қувватлашда муҳим омил сифатида хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги ПФ-4947-сонли фармони // Халқ сўзи, 2017 йил, 8 февраль.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг Тараққиёт стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги №ПФ-60-сонли Фармони. – <https://lex.uz/docs/5841063>

3. Ван Хорн Дж.К., Вахович Дж.М. Основы финансового менеджмента. 14-е издание. – Москва – Санкт-Петербург – Киев. Издательский дом «Вильямс». 2019 – 988 с.

4. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. 5-изд. – М.: Финансы и статистика, 2019. – 639 с.

5. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С. Финансы предприятий. 4-изд. – М.: ИНФРА-М, 2017. – 549 с.

6. Ковалева А.М., Лапуста М.Г., Скамай Л.Г. Финансы фирмы: учебник. – 7-изд. М.: ИНФРА-М, 2018. – 423 с.

7. Бланк И.А. Концептуальные основы финансового менеджмента. – Киев: Эльга, 2017. – 448 с.

8. Миркин Я.М. Ценные бумаги и фондовый рынок. – М.: Перспектива, 1995. – 532 с.

9. Рубцов Б.Б. Мировые рынки ценных бумаг. 4-изд. – М.: Экзамен, 2016. – 448 с.

10. Тошмуродова Б.Э. “Analysis And Directions Of Development Of The Practice Of Attracting Capital From The Financial Market Of Joint-Stock Companies. Evidence From Uzbekistan”. The American Journal of Applied sciences, 2020.12 – P.136-143.

11. Шохазамий Ш.Ш. Основы финансового инжиниринга. – Т.: Iqtisod-moliya, 2005.

12. Бутиков И.Л. Қимматли қоғозлар бозори: дарслик. – Т.:

Консаудитинформ, 2001.

13. Хамидулин М.Б. Развитие финансового механизма корпоративного управления. Автореф. дис. ... докт. экон. наук. –Т.: БМА, 2008. – 37 с.

14. Элмирзаев С.Э. Вопросы обеспечения инвестиционной привлекательности акционерных обществ в Узбекистане. – Т.: Актуальные вопросы экономических наук, 2018.

15. Курбанов Ж.Ж. Давлат ва корпоратив тузилмалар ўртасидаги ўзаро молиявий муносабатларни самарали ташкил этиш истиқболлари. Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) ... дис. автореферати – Т.: БМА, 2019. – 50 б.

16. Шомиров А.А. Акциядорлик жамиятлари молиявий ресурсларини бошқариш самарадорлигини ошириш йўллари. Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) ... дис. автореферати – Т.: ТМИ, 2019. – 60 б.

17. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента: учебное пособие. 5-е изд. – М.: ФиС, 2017. – 648 с.

18. Козловская Э.А. и др. Экономика и управление инновациями. М., 2012.

19. Жамолов Х.Н. Финансовый менеджмент в предприятиях малого бизнеса: монография. – СПб.: Изд. Гос. Унив. экон. и фин., 1996. – 106 с.

20. Жамолов Х.Н. Кичик бизнес молиясининг ҳозирги замон муаммолари. Т.: 1997. – 108 б. Монография кўлёмаси – Ўзбекистон Республикаси ФТАДқнинг, ФТАДФда 26.06.97 да депонент қилинган, № 2659-ўз 97.

21. Жамолов Х.Н. Кичик бизнес тараққийотининг зиддиятлари ва ҳозирги замон молиявий муаммолари. – Т.: 1997. – 926. Монография кўлёмаси. – Ўзбекистон Республикаси ФТАДқнинг, ФТАДФда 26.06.97 да депонент қилинган, № 2658-ўз 97.